

tuin worden gebruikt in de keuken en vanaf het dakterras zie je de zon elke avond verdwijnen achter de rijen dadelpalmen. Luxe in de eenvoud der dingen.

Skoura geeft je bovendien een unieke inktijk in de Berbercultuur. Berbers zijn de oorspronkelijke bewoners van Noord-Afrika en hun ontstaansgeschiedenis gaat terug tot enkele duizenden jaren voor het begin van onze kalendertelling. Ze zijn de verpersoonlijking van de hartelijkheid van de Marokkaanse bevolking. Berbergids Hassan neemt ons op sleeptouw. Hij leidt ons weg van de vallei en na een kilometerslange hobbelijke rit over een geïmproviseerde rijbaan tussen de zandvlakten verschijnt een oase aan de horizon. Geen fata morgana, maar een stukje groene natuurpracht te midden van het grauwe niets. Hier bewerk Hassan volk de grond. "Wij hebben geen supermarkten nodig", zegt Hassan. "We hebben hier alles voorhanden."

Skoura geeft je een unieke inktijk in de cultuur van de Berbers, de oorspronkelijke bewoners van Noord-Afrika

Terwijl Hassan ons doorheen de oase gidst en vertelt over het nomadenleven van zijn voorouders en de teloegang van het Berberbestaan, ontvouwt zich voor onze ogen een onbetaalbaar kunstwerk. Een klein stroompje dat zijn weg zoekt langs de dreigende, metershoge rotswanden van de Sidi Flah-kloof wordt zichtbaar. Met de ondergaande zon als een volleerd meesterschilder tekent zich een onbetaalbaar kunstwerk van vluchtige kleuren en speelse waterspiegelingen af tegen het door erosie diep uitgesleten rivierdal. Zelfs Hassan verliest zich nog dagelijks in zo veel schoonheid. Vooral de zon helemaal ondergaat, nodigt de goedlachse gids ons uit voor een traditionele theeceremonie bij hem thuis. We ontmoeten zijn moeder en wachten samen met zijn 102-jarige grootvader op de thuiskomst van de schapenkudde. Terwijl Hassan en zijn 32 familieleden zich te slapen leggen op enkele flinterdunne tapijten, kruipen wij nog eenmaal onder de warme wol van L'Ma Lodge.

Sternen in de woestijn

Met ons fotoparaat in aanslag, gaat het van Skoura via de idyllische Route van de Druizend Kasba's naar Merzouga, het begin van de Sahara. Onderweg volgen machtig oprijzende kasba's elkaar op als parels aan een ketting. Maar het zijn de diep ingesneden kloven van onder meer

Genieten van een luxekampement in de woestijn.

Verse vis te koop op de markt in kuststad Essaouira.

Overal hartelijke mensen, zoals de vader van Berbergids Hassan.

De machtige kasba van Ait Benhaddou is populair als filmdecor.

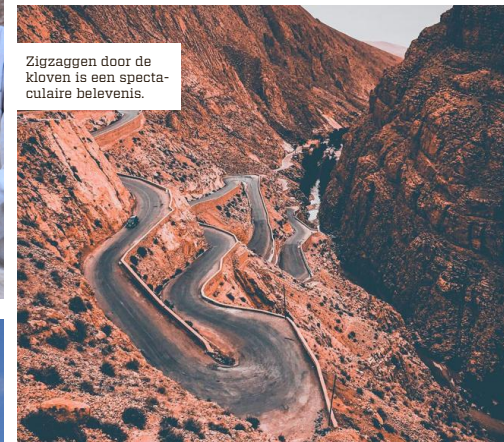
de Dades- en Todravallei die het meest tot de verbeelding spreken. De omringende natuurpracht maakt het moeilijk om de focus te houden op de zigzaggende kronkelwegen. Gaandeweg ruimen de impressionante rotsformaties plaats voor dore zandvlakten, die op hun beurt weer overgaan in de oranjegouden zandduinen van Erg Chebbi, met hoogtes tot wel 150 meter.

Daar, te midden van de oneindige woestijn, brengen we de nacht door. We kiezen voor een meer desolate beleving, weg van alle andere reisororganisaties die de kampen meestal opslaan achter de eerste zandduinen. Het Desert Luxury Camp van Jana, Abdou en Hamid is precies wat we zoeken. Een avontuurlijke rit met een 4x4 langsheen een voor-malig stukje van het Paris-Dakar-cir-

cuit brengt ons tot diep in de woestijn. Daar treffen we Bakkar aan, een dromedarisdrijver die opgroeide in de regio. Hij brengt ons naar het tentenkamp even verderop. In het kamp kan je tekenen op tal van activiteiten, zoals *sandboarding*, een *sandhammam* of een tocht met de 4x4. Maar het is vooral tellen naar het magische moment waarbij de zon verdwijnt achter de golvende

gouden zandheuvels en miljoenen fonkelende lichtjes aan de sterrenhemel verschijnen. Na een heerlijke maaltijd wordt de avond afgesloten met een muziek- en dansoptreden bij het kampvuur. Daarna volgen nog enkele uren *stargazen*, waarbij we de onmetelijkheid van de geluidloze woestijn tot ons te nemen. Met het woestijnzand nog in de schoenen en broekzakken trekken

we verder richting de Draavallei, die zich uitstrekt over een afstand van 100 kilometer tussen Agdz en Zagora. Zagora geldt als poort van de Westelijke Sahara en was vroeger een populair oord voor nomadenkavaren, die vandaar 52-daagse tochten naar Timboektoe ondernamen om te leren met goud, specerijen en slaven. Die tijd is lang voorbij, maar het blijft een heerlijke plek

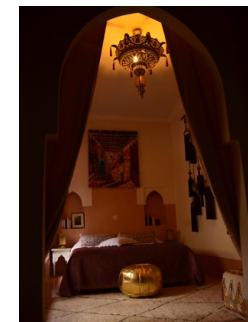
Zigzaggen door de kloven is een spectaculaire belevings.

om rond te slenteren. In Agdz komen we terecht bij Mathilde en Zine el Abidine die de Ecolodge Bab el Oued Maroc uitbaten. De ligging, met huisjes diep verscholen in de palmeertuinen, is uitzonderlijk en maakt van de lodge de ideale uitvalsbasis om dieper door de vallei te trekken. Het dakterras dat boven de bomenrijen uittorent levert spectaculaire vergezichten over 360°. Twitterbeeps zijn er niet in deze internetvrije zone, fluitende vogels des te meer. We spotten zelfs een Savannearend. De huiskat, -puppy, -pauwen en -dromedaris geven de plek een huiselijk gevoel. Bovenop de heuvel die de lodge flankiert, waakt een imposante kasba over de omliggende dorpen. Een korte klim wordt beloofd met een adembenemend panorama, waar bij valavond de omringende bergen het laatste daglicht onttrekken van de vallei en duizenden palmen langzaam worden toegedekt door de invallende nacht.

Vis van Omar

Het laatste onderdeel van de reis brengt ons naar het kuststadje Essaouira. Een lange rit die zelden vervelt. Langs de weg breken de paar-se saffraanvelden het okerkleurig berglandschap en haalt de natuur vreemde capriolen uit. Zo klimmen geiten in de takken van arganbomen en vreten ze er de voedzame bladeren weg. Essaouira ligt aan de brede baai van de Atlantische kust en beschikt over een schilderachtige vissershaven. Daar zet Omar bij het krieke van de dag zijn kraampje op voor de dagelijkse vismarkt. In de medina is het heerlijk kuieren langs kleine marktkes en heb je een overvloedige keuze aan eetmogelijkheden: van hippe zaken met fusionkeukens tot minirestaurantjes in huiskeukens, waar de traditionele couscous worden geserveerd op jebib's - grootmoeders - wijze, met de verse vis van Omar. Het strand van Essaouira voelt enigszins gekunsteld aan maar het strand van Sidi Kaoui, zo'n 20 kilometer ten zuiden van Essaouira, leent zich prima

tot een romantische strandwandeling of surfdagje. Bij een zachte zeebries en het geluid van brekende golven, maakt eerder onbegrip voor de talloze liefdesverklaringen aan het Afrikaanse continent plaats voor dankbaarheid jegens Naïma, Hassan, Bakar, Omar en de ontzaglijke natuurpracht. Marokko is het allerbeste idee.

PRAKTISCH

Erheen We vlogen van Brussels Airport met Royal Air Maroc naar Marrakech voor zo'n 200 euro per persoon. Reistijd: zo'n 4 uur. We verplaatsten ons met een kleine huurauto. Voor 12 dagen betaalden we 430 euro.

Logeren Marrakech: Riad Chocolat, vanaf 35 euro per persoon/nacht, ontbijt inclusief. www.riadchocolat.be Skoura: L'Ma Lodge, vanaf 96 euro, ontbijt inclusief www.lmalodge.com Agdz: Ecolodge Bab el Oued Maroc, vanaf 75 euro, ontbijt inclusief www.babelouedmaroc.com Merzouga: Desert Luxury Camp, 200 euro per nacht, inclusief trekking en andere activiteiten, overnachting, lunch, avondmaal en ontbijt. www.desertluxurycamp.com